

«ویژند» شما چیست؟

● دکتر مرتضی مجدفر

وقتی پیام او را دیدم، شماره دو کلاس اول و دوم راهنمایی اش و کلاس سومی را که من دیگر معاون مدرسه بودم، یادآور شدم. از او پرسیدم آن بافت سفیدرنگی را که دو خط آبی جلوییش داشت، هنوز دارد یا نه؟ در گفت‌وگوی مجازی تعجب خود را با انواع و اقسام چسبانقش (استیکر)ها نشان داد و بعد که با ردوبدل کردن شماره تلفن، به گفت‌وگو و دیدار این مرد ۵۲ ساله نایل شدم، علاوه بر لذتی که نصیبم شده بود، وی گفت: «آقا! (هنوز به سیاق همان سال‌ها مرا آقا صدا می‌زد) بچه‌ها از حافظه شما حیرت می‌کردند.»

و بعد به اول آبنای اشاره کرد که من در مقام معاون مدرسه در مقابل ۵۶۰ دانش‌آموز ایستاده و به آن‌ها گفته بودم که یک ماه گذشت و من اکنون نام و نام خانوادگی و نام پدر و شغل پدر همه شما را می‌شناسم، بنابراین کاری نکنید که مثلا من شما را نمی‌شناسم و کلاهمان توی هم برود. او می‌گفت، یکی از بچه‌ها که خواست شما را امتحان کند و اسم و فامیل خود را طلب کرد، شما چنان با جزئیات از او سخن گفتید که تعجب همگان را در بر داشت. البته حافظه خوب یک نعمت خدادادی است، ولی می‌توان چنان استفاده‌ای از آن کرد که بعد از ۴۲ سال ویژگی شما شود. و اما مثال آخر، بسیاری خبر دارند که سابقه دوستی و همکاری من و دکتر **حیدر تورانی** بیش از سی سال است. وقتی برخی از دوستان مشترک که سال‌هاست دکتر تورانی را ندیده‌اند، مرا می‌بینند، می‌پرسند: دکتر هنوز اذان می‌گوید؟

این اذان گفتن به وقت نماز، عملی بود که تورانی در جلسه‌های رؤسای مناطق آموزش و پرورش تهران و دیگر جلسه‌ها انجام می‌داد و وقت فرارسیدن ظهر و عصر، با تذکر به مدیر جلسه، بانگ زیبای اذان سرمی‌داد؛ به طوری که، این عمل بیشتر از ده‌ها پژوهش و تألیف علمی وی، به مثابه یک ویژگی در یادها مانده است. شما که مدیر مدرسه هستید، چه نمانمی دارید؟ سخنوری خوب، تسلط به شعرهای شاعران ایرانی و ضرب‌المثل‌ها، ایجاد ارتباط صمیمی با همکاران و دانش‌آموزان و اولیا، آشنایی با تیم‌های ورزشی و نتیجه آن‌ها برای ایجاد ارتباط با دانش‌آموزان، به‌ویژه پسرها، قدرت لطیفه‌گویی بجا، آشنایی با ادبیات روز ایران و جهان و...

مطمئن باشید سال‌ها بعد، همکاران، دانش‌آموزان و اولیای مدرسه‌هایی که در آن‌ها مدیریت داشتید، شما را با این ویژگی‌ها به یاد خواهند آورد، نه شیوه مدیریتتان.

نمونه‌هایی از ویژگی‌های خود را برای درج در رشد مدیریت مدرسه برایمان ارسال کنید.

«ویژند» واژه‌ای است که پیشترها فرهنگستان زبان برای فارسی‌سازی واژه «برند» پیشنهاد کرد و بعد از آن اصطلاح «نمانام» پیشنهاد شد. ما معمولا عادت کرده‌ایم واژه برند را همیشه همراه با کالاهای صنعتی یا شرکت‌ها و مؤسسه‌های تولیدی بشنویم و حتی برتری و ماندگاری یک کالا بر کالای دیگر را با ویژگی اختصاصی آن به یاد بیاوریم. برای مثال، در مقابل درخواست دوستی که به ما می‌گوید کاش یخچال یخ‌زن (فریزر) تولیدی فلان شرکت را می‌خریدی، می‌گوییم، من سال‌هاست از محصولات همین شرکتی که یخچال خریده‌ام، استفاده می‌کنم. از دید من این نمانام (برند) ماندگارتر و باکیفیت‌تر است.

حال ممکن است بگویید ویژگی در واحد آموزشی چه محلی از اعراب دارد؟ در پاسخ باید گفت، علاوه بر نام و جایگاه مدرسه که به واسطه کیفیت خدمات آموزشی تربیتی‌اش به نمانامی در میان مدرسه‌ها تبدیل می‌شود، خود اشخاص شاغل در مدرسه، از جمله مدیران هم، می‌توانند ویژگی داشته باشند.

برای تبیین موضوع چند مثال شخصی می‌زنم. من در سال ۱۳۶۰ وقتی معلم علوم شدم، به مدیران گفتم، من با روپوش سفید در محوطه مدرسه و کلاس‌ها حضور خواهم داشت. بعد از مدتی، به این ویژگی، یک مورد دیگر هم اضافه کردم. بالاتایی (اورهدی) در آزمایشگاه مدرسه موجود بود که کسی از آن استفاده نمی‌کرد و سرتاپایش را خاک گرفته بود. با کمک خدمتگذار مدرسه، این بالاتاب و چرخ دستی حمل آن را تمیز کردم و با نوشتن پاسخ صحیح تمرین‌ها و کشیدن شکل‌های گوناگون روی ورقه‌های شفاف که بالاتاب روی دیوار بازتاب می‌داد، در آن منطقه محروم توانستم در وقت صرفه‌جویی و تدریس را جذاب‌تر کنم. از آن به بعد یک ویژگی دیگر به برندهای معلمی من اضافه شد: معلمی که روپوش سفید می‌پوشد و همیشه با یک چرخ دستی که روی آن بالاتاب قرار دارد و در طبقه پایینش هم وسایل آزمایشگاهی مربوط به همان روز تدریس چیده شده است، در کلاس حاضر می‌شود.

گفتم که ویژگی یعنی کیفیت و ماندگاری، اکنون بعد از گذشت قریب چهل سال، وقتی دانش‌آموزی از آن سال‌ها را که اکنون به عاقله‌مردی تبدیل شده است، می‌بینم، بلادرنگ به روپوش و بالاتاب اشاره می‌کند.

با دو مثال دیگر، به جمع‌بندی و درخواست خودم از مدیران مدرسه‌ای می‌رسم.

اوایل آبان‌ماه امسال، در یکی از فضاهای مجازی، یکی از دانش‌آموزانم با شک و دودلی از اینکه او را خواهیم شناخت یا نه، خودش را معرفی و درخواست کرده بود مرا ببیند.